

www.oljan.fo

Jan Müller

17 - 03 - 2013

Føroysk uppfinning kann kollvelta oljuvinnu

Ein nýggj føroysk uppfinning kann vera við til at kollvelta altjóða oljuvinnuna. Tað eru teir báðir føroysku sjómenninir, Kartin Hentze úr Skopun og Kári Petersen av Skarvanesi, sum við eini uppfinning meta seg hava loyst ein gordiskan knút í tí partinum av oljuvinnuni, ið nevnist Decommissioning - niður/sundurtøku av gomlum oljupallum. Talan er um eina framtíðar vinnu, sum komandi 30 árin er mett at vera verd meira enn 300 milliardir krónur, og sum Føroyar og føroyingar eisini kunnu gerast partur av. Fekk genialan idé Annar av uppfinnarunum er Kartin Hentze, føddur og uppvaksin í Skopun, men sum í dag býr í Svøríki. Hann hevur verið til skips, síðani hann var 14 ára gamal og hevur verið dekkari og maskinmaður við garna-, línu- og nótaskipum og trolarum í Føroyum, Danmark, Russlandi og Kina. Hann hevur búð í útlandinum seinastu 32 árin, tey seinastu 9 í Svøríki. Í dag er hann 57 ára gamal, og í fjør legðist hann upp fyri burturav at arbeiða við uppfinningini hann og Kári Petersen gjørdur, tá teir sigldu saman við fiskiskipum í Norðsjónum. Tá komu teir eftir, hvussu nógv oljuvinnan dálkar havbotnin, og tá tosið um at beina burtur gamlar oljupallar av álvara tók seg upp, hildu teir, at okkurt mátti gerast fyri at forða fyri, at gomlu pallarnir og oljuútbúnaður fóru at dálka enn meira. Tá fingur teir ein genialan idé eitt frálíkt hugskot - nevnliga at konstruera eitt serstakt far, sum lætt og skjótt kann lyfta teir risastóru og tungu oljupallarnar og flyta teir til lands, har teir síðani verða tiknir sundur eftir tíggjutals ára brúk. Decommissioning vinnan gongur enn í sínum barnaskóm. Og tó at pallar og útbúnaður á frágingnum oljukeldum í dag verða tikin sundur, so er hetta so kostnaðarmikið og dálkandi vinna, at nógvir av heimsins bestu tøkniligu heilum hava brúkt nógvan pening og orku til at menna eitt skipaslag, sum kann flyta pallarnar av gomlu olju- og gassleiðunum til lands. Ein slík loysn er at byggja sokallað katamaranskip, sum

mekanískt lyftur pallarnar og flytur teir. Heimsins stórsta rörleggingarfelag, Allseas byggir í lötuni eitt tílíkt skip fyri 10 mia. kr. Hetta er ein alt ov dýr loysn halda fýroysku uppfinnararnir, sum meta, at teirra loysn verður nógv bíligari. Hon snýr seg í stuttum um at konstruera eitt far, sum byggir á potonprinsipp, har sjógvur verður pumpaður í og úr farinum, tá ein pallur skal flytast. Risa marknaður fyri at taka burtur oljupallar Sambært eini nýggjari frágreiðing frá Oil & Gas UK verður virðið á decommissioning marknaðinum mett til knappar 300 milliardir krónur tey komandi 30 - 40 árin. Í somu frágreiðing verður eisini víst á nýggjar kanningar, sum sýna, at tey komandi fimm árin eru 51 decommissioning verkætlanir á skránni, sum skulu taka niður 32 pallar, 23 undirvatnskonstruktiónir og 202 rörleiðingar. Hesar verkætlanir koma at kosta góðar 30 milliardir krónur, og tveir triðingar av verkætlanunum liggja í norðara parti av Norðsjónum. Her er talan um bjørt marknaðarútlit. Norðsjóvarídnaðurin traðkar enn barnaskógvarnar, tá talan er um at taka pallar, útbúnað og annað niður, men framtíðar móguleikarnir eru eygsýndir. Ymiskir greinarar meta, sum Oil & Gas UK, at har eru yvir 600 offshore oljupallar í Bretlandi, og meira enn helvtin eru meira enn 15 ára gamlir. 50 av hesum gevast at framleiða í seinasta lagi í 2016, meðan aðrir 250 offshore pallar skulu takast niður fylgjandi árin. Decom North Sea, sum arbeiðir á økinum, metir eisini, at næstu 30 árin kann virðið av at taka hesar niður vera upp til 300 mia. kr. Hetta merkir, at hesin nýggi ídnaðurin verður so mikið stórur, at hann kemur at kappast við oljuídnaðin í vavi. Øll oljufeløg, sum fara undir olju- ella gassframleiðslu binda seg frá byrjan til at rudda upp eftir sær, tá oljan er uppi, tvs. rinda og beina fyri pallum og øðrum útbúnaði, sum hevur tilknýti til framleiðsluna uttan at dálka. Skip sum skal lyfta boripallar Hvat er tað so fyri slag av uppfinning, sum vit tosa um her! Uppfinningin tekur stóði í at flyta pallar á sjónum til lands. Hetta eru pallar, har framleiðslan er hildin uppat. Higartil hevur arbeiðshátturin at taka ein pall niður verið at taka hann sundur á staðnum í stórri og minni partar og flyta teir við skipi, sum er gjørt til endamálið, til lands til upphøgging. Trupulleikin við tílíkari mannagongd er tann tíð tað tekur og vandin at sleppa dálkandi evnum á sjógv. Eisini vandamiklu arbeiðsumstøðurnar á sjónum gera hesa skipan minni hepna. Tí fer mannagongdin í framtíðini at fáa pallarnar umborð á skip og fýr, sum síðani flyta teir til lands, har so sundurtøkan kann byrja. Uppfinningin hjá teimum báðum fýroyingunum snýr seg um at byggja eitt far ella skip, har allur pallurin so verður tikin niður og umborð aftaná, at pallurin er loystur frá berandi konstruktiónunum. Skip eru og verða bygd til hesar risastóru uppgávur men heldur Kartin fyri, at tey eru alt ov kostnaðarmikil bæði at byggja og at brúka. Nýggja farið hjá fýroysku uppfinnarunum er harafturímóti nógv betri eignað. Teirra uppfinning vísir, at móguleikar eru at gera tílík skip nógv betur skikkað til at flyta burtur heilar oljupallar. Loysnin Kartin og Kári hava funnið fram til er í stuttum eitt far/skip við tveimum longum skrokkum við pláss ímillum og við stuðulsstrukturum við bummum, sum kunnu flytast undir pallarnar og festast í báðum endum. Tað byggir á eitt potonprinsipp. Patentumsókn er latin inn, og nú verður arbeitt við at útvega fígging til at gera eitt skitsuprojekt. Stigtakararnir, sum hava biðið Kjartan Hoydal at

rao geva og njaipa vio ti praktiska tyrireikingararbeiðinum, nava tingio samband við føroysku deildina hjá donsku skipaarkitektafyrirkuni, Knud E. Hansen, sum heldur talan er um eina sera áhugaverda verkætlan. Eisini felagið Atlantic Brokers er inni í myndini. Skitsuprojekt fyri 6 mió. kr. SP/F Atlantic Heavylift, v. Kartin Hentze, stjóra saman við øðrum, hevur søkt fleiri føroyskar grunnar um stuðul til hesa verkætlan at fáa Føroyar inn í skjótt vaksandi marknaðin at taka niður boripallar, undirvatnskonstruktiónir og rørleiðingar, tá farið verður frá tómun oljuleiðum. Søkt verður um tilsamans 6 milliónir krónur til at fáa neyðug patent og fyrstu tekningarnar til eitt skip, sum er kappingarført á marknaðinum, væntandi væl bíligari enn aðrar loysnir. Hetta er peningur, sum er neyðugur fyri at fáa verkætlanina um sokallaðu nýskapanargjónna, tvs. frá hugskoti til at koma inn á kommerciella marknaðin. Føroysk verkætlan Stigtakararnir siga við oljan.fo, at teir vilja helst, at hetta verður ein føroysk verkætlan við útgangsstøði í Føroyum. Teir halda, at hon kann fáa stóran týdning fyri føroyska samfelagið. Hugsast kann, at pallar ella partar av teimum í framtíðini kunnu flytast til Føroya og takast sundur her. Hetta kann koma at geva hundrættals nýggj arbeiðspláss og stingur skipið, sum ætlanin er at byggja ikki meira enn so, at tað kann koma inn á føroyskar firðir og firðir og havnir aðrastaðni. Verkætlanin krevur so eisini eina radikala førleikamening í tí føroyska samfelagnum, sum uttan iva fer at skapa øktan tørv á nýggjum útbúgvingum, eitt nú á Fróðskaparsetri Føroya. Av fakfólkum, sum tørvur verður á til hesa verkætlan, kunnu nevast - navigatørar, maskinmenn, punpumenn (til lasting & lossing), verkfrøðingar, kavarar, læknar og onnur tilbúgving, viðgerð av geislavirknum tilfari, kranførarar, sveisarar, elektrikkarar, tryggingar, management og stýring, revisión o.s.fr. Harafrat koma førleikar til móttøku av pallunum á landi, endurnýtsla av komponentum og søla av jarni, og eisini at kunna brúka boripallarnar til ymisk endamál eitt nú havnaútbyggingar o.l. Nýggjur partur av fráländavinnu Stigtakararnir siga, at lítil ivi man vera um, at hetta er ein avbera góður máti hjá føroyingum at koma inn í altjóða fráländavinnuna uppá ein nýggjan og rættuliga áhugaverdan máta. Men hvat siga so teir føroysku grunnarnir til at vera við til at fígga eitt heldur óvanligt skitsuprojekt sum hetta fyri nakrar milliónir? Sum skilst hava teir fingið svar frá fleiri, sum halda hetta vera eitt sera áhugavert hugskot, men vilja teir ikki váða pengar í nakað, sum í lóttuni kann tykjast so óvist. Tað vísir seg eftir øllum at døma, og sum ikki er ókent í Føroyum heldur, at tað finst ikki váðafúsus kapitalur í landinum til at fara undir slíkar verkætlanir, og tað halda stigtakararnir vera sera óheppið, tí hetta ger, at verkætlanir, sum annars kundu komið føroyska samfelagnum væl við, loksins enda í útlandinum og fara arbeiðsplássini og vinningurin tí at liggja har. Føroyska loysnin nógv bíligari í lóttuni verður fyrsta veruliga Decommissioning skip av sínum slag bygt í Suðurkorea og fer tað at kosta 10 mia. kr. Konseptið og skipið, sum teir báðir sandingarnir hava uppfundið, fer til sammetingar at kosta 2-3 mia. kr., og tað verður so nógv meira funktionelt og lönandi. Uppgávur, sum skipið, ið nú verður bygt í Suðurkorea, fer at taka 700-800 mill. kr. fyri at gera, kann føroyska skipaloysnin gera fyri ein nógv minni kostnað, umleið 200-300 mill. kr. Nú tað er rættiliga ivasamt, um tað ber til at fáa fígging í Føroyum til eitt

skitsuprojekt, fara stigtakararnir at venda sær til kapitalsterkar føroyskar fyrirøkur at vita, um tær eru hugaðar at vera við í hesum fyrsta partinum av verkætlanini, ið m.a. er at gera tekningar til eitt sokallað Decommissioning skip. Myndir Kartin Hentze úr Skopun, sum saman við Kára Petersen av Skarvanesi, sum hava gjørt eina uppfinning, sum kann kollvelta oljuheimin. Kjartan Hoydal, ráðgevi og Kartin Hentze, uppfinnari Partur av patentinum Her "Decommissioning" skipið, Pieter Schelte, sum er í gerð í Suðurkorea og sum kostar 10 milliardir kr. at byggja. Føroysku uppfinnararnir siga hesa loysnina verða alt ov dýra bæði í íløgu og í rakstri.